

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор НТУ «ХПІ»

_____ **Руслан МИГУЩЕНКО**

«_____» _____ 2025 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування

з історії України

для вступу на здобуття ступеня бакалавра

**Голова предметної
екзаменаційної комісії
з історії України
Ігор ДВОРКІН**

«18» березня 2025 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму для вступного іспиту розроблено на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України здобутих на основі повної загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 26.06.2018 р. № 696).

Програма вступного випробування з історії України містить теми, що хронологічно охоплюють історію України з найдавніших часів до початку ХХІ століття. Іспит дозволяє з'ясувати рівень підготовки вступника з навчального предмета.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Тема 1. Вступ до історії України. Стародавня історія. Київська та Галицько-Волинська держави.

Понятійний апарат, періодизація, джерела історії України.

Зародження цивілізації і державності на території України у дослов'янські часи. Східнослов'янські племена VI–IX ст., фактори їх консолідації. Утворення Русі-України (Київської держави). Перші правителі Київської держави. Адміністративна, військова і релігійна реформи Володимира Великого. Розбудова держави за часів князювання Ярослава Мудрого.

Територія і етнічний склад населення Київської держави. Форма правління та основні структурні елементи політичної влади. Соціальна структура давньоруського суспільства. Соціально-економічний розвиток держави. Формування феодалних відносин.

Ослаблення великокнязівської влади. Боротьба Володимира Мономаха за єдність Русі. Розробленість, її причини та наслідки. Монгольська навала.

Розвиток Галицько-Волинської держави, її політичне та економічне піднесення, роль у формуванні української державності.

Культура часів Русі-України та Галицько-Волинської держави.

Тема 2. Українські землі у складі Литви та Польщі (середина XIV – перша половина XVII ст.)

Включення українських земель до складу Великого князівства Литовського. Суспільно-політичний устрій ВКЛ. Політика литовських князів в українських землях. Ліквідація удільних князівств. Провідні тенденції в розвитку українського суспільства в XV–XVI ст.

Зростання впливу Польщі на Литву. Кревська унія 1385 р. Кримське ханство, напади татар і турків на українські землі. Боротьба Московської держави за українські території, які перебували під владою Литви.

Люблінська унія та її наслідки для України. Берестейська унія 1596 р. Посилення соціального, національно-релігійного гноблення. Ополячення місцевої знаті. Виникнення, розвиток козацтва, зростання його значення в житті українського суспільства. Запорізька Січ, її суспільно-політичний устрій і роль в Речі Посполитій та європейських міждержавних відносинах. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Морські походи козаків. Козацькі та козацько-селянські повстання кінця XVI – 30-х років XVII ст.

Розвиток української культури литовсько-польського періоду.

Тема 3. Україна в часи існування козацької держави (середина XVII – кінець XVIII ст.)

Національно-визвольна війна українського народу середини XVII століття, її економічні, політичні, соціальні та релігійні причини та рушійні сили.

Розгортання національно-визвольної боротьби та успіхи повстанців на початковому етапі війни. Зборівська угода та її роль у формуванні козацької держави. Поразка під Берестечком і її наслідки. Білоцерківський договір. Битва під Батогом, Жванецька облога. Переяславська Рада 1654 р., «Березневі статті». Віленське перемир'я 1656 р. Пошук Богданом Хмельницьким нових союзників.

Руїна. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність гетьманів наприкінці 1650-х у – 1680-х рр. Міжнародні договори: Андрусівське перемир'я, Бахчисарайський мирний договір, «Вічний мир».

Політичний, територіально-адміністративний устрій та статус Гетьманщини в складі Московської держави. Колонізація Слобожанщини. Слобідські козацькі полки. Протилежність козацько-демократичних традицій України і східно-монархічних політичних принципів Московії.

Провідні тенденції державного розвитку Гетьманщини за правління Івана Мазепи. Наслідки та значення антимосковського виступу І. Мазепи для України. Гетьман у вигнанні П. Орлик, його «Конституція» та боротьба за українську державність.

Інкорпораційна політика царизму. Малоросійські колегії. Останній гетьман України К. Розумовський. Скасування полково-сотенного устрою Слобідської України. Ліквідація автономних прав Гетьманщини, закріпачення селянства.

Культура козацької доби.

Поглинення Російською імперією Кримського ханства. Ліквідація Запорозької Січі, історична доля козацтва та його роль в суспільно-політичній історії України.

Правобережжя під владою Польщі. Гайдамацький рух, Коліївщина.

Інкорпорація України в державні структури Російської та Австрійської імперій.

Тема 4. Україна під владою Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій наприкінці XVIII – на початку XX ст.

Економічне, політичне і соціальне становище українських земель у складі Російської імперії. Відновлення українського козацтва в час французько-російської війни. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту.

Становище західноукраїнських земель в Австрійській імперії.

Українське національне відродження. Слобожанщина як центр українського національного життя на початку XIX ст. «Руська трійця». Початок політизації українського національного руху. Кирило-Мефодіївське товариство, Головна Руська Рада.

Криза кріпосної системи господарства. Скасування кріпосного права в Австрійській імперії. Реформи 1860-1870-х років в Російській імперії та їх наслідки для України. Завершення промислового перевороту.

Подальший розвиток українського національного руху (українофіли, громадівський рух, москвофіли, народовці, радикали). Репресивна політика російської влади по відношенню до української культури. Валувєвський циркуляр 1863 р., Емський указ Олександра II 1876 р. Переміщення центру українського руху до Галичини. Виникнення перших українських політичних партій.

Культура і наука на українських землях в імперський період.

Особливості і характерні риси економічного та політичного розвитку в Україні на початку XX століття. Столипінська аграрна реформа. Українська трудова еміграція.

Революція 1905–1907 рр. в Російській імперії та її наслідки для України. Українські січові стрільці. Наслідки війни для України.

Тема 5. Революційні події 1917–1921 років в Україні: причини, рушійні сили, наслідки.

Лютнева революція 1917 року в Росії, повалення самодержавства. Українська Центральна Рада, її склад. I-й Універсал. Державне та військове будівництво в Україні. II Універсал. Протиріччя між тимчасовим урядом і Центральною Радою з приводу автономії України.

Жовтневий переворот в Петрограді. III-й Універсал. Проголошення Української Народної Республіки. Ультиматум Раднаркому. Війна між УНР і радянською Росією. IV Універсал.

Берестейський мир 1918 р. Українська Держава П. Скоропадського, її внутрішня та зовнішня політика. Прихід до влади Директорії. Відновлення УНР. С. Петлюра. Збройна боротьба Директорії за українську державність. Західноукраїнська Народна Республіка. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Українська Галицька армія.

Більшовицький режим в Україні в період революції. «Воєнний комунізм». Денікінський режим. Селянський повстанський рух.

Культура і духовність в добу революційних подій. Наслідки Української революції 1917–1921 років.

Тема 6. Україна в міжвоєнний період.

Масовий голод 1921-1923 рр. Відродження господарства УСРР на засадах НЕПу. Утворення СРСР. Українізація: сутність, методи проведення, підсумки.

Суцільна колективізація сільського господарства, форсована індустріалізація. Голодомор 1932–1933 р.

Остаточне завершення формування тоталітарної політичної системи в СРСР. Масові репресії.

Розвиток культури та вплив на неї тоталітарного режиму.

Становище західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії. Українські політичні партії та організації. Вплив ОУН на розвиток національного руху.

Тема 7. Українське питання напередодні та в роки Другої світової війни.

Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку війни. Карпатська Україна. Активізація боротьби ОУН за створення незалежної України.

Пакт про ненапад між СРСР і Німеччиною та його наслідки для України.

Початок Другої світової війни. Вторгнення Червоної армії на землі Західної України. Включення західноукраїнських земель до складу УРСР. Радянізація Західної України. Вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини

Напад Німеччини на СРСР. Причини поразок Червоної Армії в початковий період німецько-радянської війни. Бойові дії у 1941-1942 рр.

Проголошення у Львові 30 червня 1941 р. Акту відновлення Української Держави. Створення та діяльність УПА.

Нацистський окупаційний режим. Зони окупації. План «Ост». Голокост. Рух Опору.

Вигнання нацистських окупантів з території України (грудень 1942 – жовтень 1944 рр.).

Внесок українського народу в перемогу над Німеччиною та її союзниками. Ціна перемоги.

Тема 8. Основні тенденції розвитку України у 1945–1985 рр.

Україна – співзасновниця ООН. Встановлення кордонів. Зміни у складі населення України.

Відбудова народного господарства Голод 1946–1947рр.. Посилення радянізації та репресії у західних областях УРСР. Боротьба УПА. Депортації населення з західноукраїнських земель.

Ідеологічні кампанії.

Україна у період деєталінізації. Лібералізація. Непослідовні економічні проекти та реформи доби «відлиги». Зміни адміністративно-територіального устрою: входження Кримської області до складу УРСР. Раднаргоспи.

Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво».

Зростання кризових явищ в економічному та політичному житті України у період «застою». Конституція УРСР 1978 р Атнирежимний рух.

Українська Гельсінська група.

Розвиток культури і науки. Ідеологізація освіти.

Тема 9. Україна в часи «перебудови» та розпаду СРСР. Відновлення незалежності (1985– 1991 рр.).

Політика «перебудови», її сутність, основні етапи і наслідки. Чорнобильська катастрофа

Гласність і політичний плюралізм. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи.

Розвиток політичної ситуації з березня 1990 по серпень 1991 р. Декларація про державний суверенітет України. Спроба державного перевороту в СРСР 1991 року. Акт проголошення незалежності України. Грудневий 1991 року референдум в Україні як акт національного самовизначення. Л.Кравчук.

Тема 10. Розвиток сучасної Української держави.

Державне будівництво в незалежній Україні. Суспільно-політичне життя. Конституція України 1996 р. та подальші зміни до неї. Формування та розвиток багатопартійності. Статус Криму. Економічне становище. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція. Україна в системі міжнародних відносин. Розвиток культури.

Євромайдан та Революція Гідності. Анексія Росією Криму. Російсько-українська війна. Євроатлантична інтеграція України.

ЗАВДАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Характеристика завдань

Пакет завдань, які отримує абітурієнт, містить 10 завдань, різного рівня. Питання 1-5 сформовані у тестовій формі та вимагають вибору одного або двох правильних варіантів із декількох запропонованих. Питання 6-10 створені у відкритій формі та вимагають від вступника розгорнутої та аргументованої відповіді.

Зразки завдань

1. Найтриваліший період у розвитку людства

- А) кам'яний вік
- Б) бронзовий вік
- В) залізний вік
- Г) золотий вік

2. Визначні пам'ятки архітектури часів Київської держави (дві відповіді)

- А) Софіївський собор у Києві
- Б) Золоті ворота
- В) Собор святого Юра у Львові
- Г) Хотинська фортеця

3. Кревська унія 1385 р.

- А) змінила адміністративний устрій Великого князівства Литовського
- Б) почала судову реформу
- В) започаткувала проникнення польської шляхти та католицизму в українські володіння Литви

4. Які привілеї надавало володіння Магдебурзьким правом міським жителям?

5. Вкажіть причини Національно-визвольної війни українського народу середини XVII століття.

6. Охарактеризуйте нацистський окупаційний режим в Україні в роки Другої світової війни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О. Д. Історія України. Київ, 2005.
2. Власов В., Кульчицький С., Панарін О. Історія України. Комплексне видання. Київ, 2022.
3. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. Київ, 2000.
4. . Захарченко Є., Любавський Р. Інтерактивний довідник. Історія України НМТ 2025. Харків, 2004.
5. . Земерова Т. Історія України. Таблиці та схеми. Тернопіль, 2018.
6. Програма зовнішнього незалежного оцінювання з історії України
[//https://testportal.gov.ua/progist/](https://testportal.gov.ua/progist/)
7. Скирда І.М. Історія України у визначеннях, таблицях і схемах. 10-11 клас. Харків, 2019
8. Україна: історичні атласи. – 7-11 класи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

Вступне випробування з історії України проводяться у тестовій формі, а також у формі відкритих питань. Пакет завдань, які отримує абітурієнт, містить 10 завдань, кожне з яких, у свою чергу, розподіляється на два блоки. Перший блок питань від 1 до 5-го вимагають вибору однієї або двох правильних варіантів із декількох запропонованих. Відповідь на другий блок питань від 6 до 10-го питання дається в описовій формі та потребує від вступника аргументованої та розгорнутої відповіді. Максимальна кількість балів, які абітурієнт може набрати за виконання першого блоку завдань становить 25 балів, за виконання другого блоку 75 балів. Тестові питання надають можливість отримати 5 балів за кожне завдання. Питання, що потребують розгорнутої відповіді може дати максимум 15 балів.

Вибір правильного варіанту, у випадку коли студенту необхідно обрати один варіант, оцінюється в 5 балів; вибір двох правильних варіантів у випадку, коли йому необхідно обрати два варіанти, оцінюється в 2.5 бали за кожну правильну відповідь; вибір одного правильного та одного помилкового варіанту, коли йому необхідно обрати два варіанти, дає студенту 3 бали.

Питання, що вимагає розгорнутої відповіді, може бути оцінено від 0 до 15 балів:

Оцінка в 15 балів надається за правильну, аргументовану, точну і вичерпну відповідь.

Оцінка в 14-10 балів надається, коли відповідь на питання отримана правильна, достатньо аргументована, але містить незначні помилки.

Оцінка в 9-5 балів надається у випадку, коли відповідь свідчить про розуміння абітурієнтом базових основ даної історичної проблеми, однак містить істотні помилки.

Оцінка в 4-1 бали надається тоді, коли абітурієнт правильно навів лише окремі несуттєві для даної проблеми історичні факти, продемонструвавши незнання базових основ питання.

Оцінка 0 визначається у випадку відсутності відповіді, або її повної невідповідності поставленому питанню.

Отже, за виконання завдань із історії України можна отримати від 0 до 100 балів.

Отриманий результат потім буде переведений у шкалу 100-200 балів.

Таблиця 1

Таблиця переведення балів вступного випробування з історії України
до шкали 100-200

Тестовий бал	Бал за шкалою 100-200	Тестовий бал	Бал за шкалою 100-200	Тестовий бал	Бал за шкалою 100-200
0	не склав	34	129	68	163
1	не склав	35	130	69	164
2	не склав	36	131	70	165
3	не склав	37	132	71	166
4	не склав	38	133	72	167
5	100	39	134	73	168
6	101	40	135	74	169
7	102	41	136	75	170
8	103	42	137	76	171
9	104	43	138	77	172
10	105	44	139	78	173
11	106	45	140	79	174
12	107	46	141	80	175
13	108	47	142	81	176
14	109	48	143	82	177
15	110	49	144	83	178
16	111	50	145	84	179
17	112	51	146	85	180
18	113	52	147	86	181
19	114	53	148	87	182
20	115	54	149	88	183
21	116	55	150	89	184
22	117	56	151	90	185
23	118	57	152	91	186
24	119	58	153	92	187
25	120	59	154	93	188
26	121	60	155	94	189
27	122	61	156	95	190
28	123	62	157	96	192
29	124	63	158	97	194
30	125	64	159	98	196
31	126	65	160	99	198
32	127	66	161	100	200
33	128	67	162		

Затверджено на засіданні кафедри
українознавства, культурології та історії науки
Протокол № 10 від 18 березня 2025 р.

Завідувачка кафедри українознавства,
культурології та історії науки

Олена ТВЕРИТНИКОВА

Голова предметної екзаменаційної комісії з
історії України

Ігор ДВОРКІН

Схвалено на засіданні Вченої ради
ННІ Соціально-гуманітарних технологій
Протокол № 2 від 18 березня 2025 р.

Голова Вченої ради, директор ННІ
соціально-гуманітарних технологій

Андрій КІПЕНСЬКИЙ